

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาเยาวชนของชาติให้เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เยาวชนไทยกลายเป็นพลโลกที่ดีท่ามกลางสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงด้วยเทคโนโลยีและสติปัญญาของมนุษย์อย่างรวดเร็ว ซึ่งเมื่อคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและองค์ความรู้มหาศาลที่กำลังถูกสร้างขึ้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็นเพื่อเผชิญความเปลี่ยนแปลงและใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่า มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีสมรรถนะ ทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553, หน้า 4) ที่สำคัญผู้เรียนต้องรู้จักสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ให้สอดคล้องตามหลักพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ดังนั้นบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาในปัจจุบันคือ การจัดการศึกษาที่ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพและเทียบเท่ากับมาตรฐานสากล

การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ อีกวิธีหนึ่งคือการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นการทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างองค์ความรู้ของตนเอง ไม่ใช่เป็นการซึมซับหรือรับมาเป็นส่วนๆ มีการเรียนรู้โดยการนำความรู้ใหม่มาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมแล้วสร้างขึ้นเป็นความรู้ใหม่ และสิ่งที่มีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้คือสิ่งแวดล้อม สถานการณ์หรือบริบทของผู้เรียนเอง และแนวทางในการจัดการเรียน

การสอนตามปรัชญาแห่งการสร้างความรู้ (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 7) กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของหัวข้อการเรียนการสอนและสามารถจะปรับเปลี่ยนหัวข้อการเรียนการสอนได้เท่าที่เขามองเห็นว่าจำเป็น นำปัญหาหรือหัวข้อการเรียนมาจากผู้เรียนและใช้ปัญหานั้นเป็นแรงกระตุ้นการเรียนการสอน หรือกำหนดปัญหาที่ผู้เรียนสามารถยอมรับว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาของเขา อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสวิเคราะห์เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ใช้ปรัชญาแห่งการสร้างความรู้โดยผู้สอนยอมรับและส่งเสริมการริเริ่มและเป็นตัวของตัวเองของผู้เรียน การยอมรับความคิดของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างอิสระ เป็นการช่วยให้พัฒนาความมีเอกลักษณ์ด้านวิชาการเฉพาะตัว ผู้เรียนที่ตั้งคำถามและประเด็นแล้วนำมาวิเคราะห์และหาคำตอบด้วยตนเอง จะเป็นคนที่รับผิดชอบที่จะหาความรู้และแก้ปัญหา

แนวทางดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวทางหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีความรู้ ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการสร้างความรู้ของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสถานการณ์หรือบริบทในสังคม และใช้ความรู้ที่ตนได้เรียนรู้มาศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ สถานการณ์หรือบริบท สามารถจำแนกระหว่างการให้ผลดี เหมาะสม และเหตุผลไม่ดี ไม่เหมาะสม (Good or Poor reasoning) สามารถวิเคราะห์และให้เหตุผล ความอคติ ความลำเอียงเกี่ยวกับอุบัติการณ์ของสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น และสามารถระบุความไม่สมเหตุสมผลของสถานการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 14)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีความรู้เพื่อส่งเสริมการสร้างความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณีที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทย เรื่อง อาณาจักรไทยในสมัยอยุธยา โดยหวังว่าผลการศึกษาค้นคว้าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพดีซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุดให้กับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยในสมัยอยุธยาโดยใช้ทฤษฎีความรู้ เพื่อส่งเสริมการสร้างความรู้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์โดยใช้ทฤษฎีความรู้เพื่อส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี ประกอบด้วย ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนโดยการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน ระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนเรื่องทฤษฎีความรู้ ระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา จำนวน 2 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีความรู้คือการใช้วิธีการรับรู้ความรู้ (Ways of Knowing) ของทฤษฎีความรู้ในการสอน ได้แก่ การรับรู้จากอารมณ์ (Emotion) และการรับรู้จากความรู้สึกรับรู้ (Sense Perception) การรับรู้จากภาษา (Language) และจากการให้เหตุผล (Reason) ในสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วิชา ประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยา จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา
2. สภาพเศรษฐกิจของอาณาจักรอยุธยา
3. สภาพสังคมในสมัยอยุธยา
4. สภาพการเมืองการปกครองในสมัยอยุธยา
5. ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยา

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีความรู้เพื่อส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี ในครั้งนี้เป็นการสร้างและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผ่านผู้ประเมินเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การใช้ทฤษฎีความรู้ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน

ทฤษฎีความรู้ หมายถึง วิธีการค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติมต่อยอดอย่างลึกซึ้งในสิ่งที่ผู้เรียนรู้ (Knowing) และได้เรียนรู้มาจากการเรียนเนื้อหาความรู้ในสาระการเรียนรู้พื้นฐาน 8 สาระการเรียนรู้ โดยมีการกำหนดประเด็นความรู้ (Knowledge issues) ในลักษณะพหุวิทยาการ (Interdisciplinary) และมีวิธีการรับรู้ 3 ประการ คือ การรับรู้จากความรู้สึกและอารมณ์ (Sense Perception and Emotion) การรับรู้จากภาษาและการรับรู้จากการให้เหตุผล สำหรับให้ผู้เรียนค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและเขียนรายงานผลการค้นคว้าในประเด็นความรู้ที่ผู้เรียนค้นคว้า

ประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยา หมายถึง สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ต้องการให้ผู้เรียน ได้ความรู้และและแสวงหาคำตอบที่สะท้อนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอดีตได้ถูกต้องมากที่สุด โดยมีกระบวนการศึกษา และการใช้เหตุผลในการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน และนำไปใช้อย่างถูกต้อง ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สะท้อนข้อเท็จจริงที่แตกต่างจากนิทาน นิยาย หรือเรื่องบอกเล่าที่เลื่อนลอย

สร้างองค์ความรู้ หมายถึง ความรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างขึ้นโดยพยายามให้เกิดขึ้นอย่างมีความหมายตามประสบการณ์ที่พบมาทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้เรียนรู้ และเมื่อเปิดโอกาสให้ทำต่อไปความเข้าใจจะยิ่งลุ่มลึกและทวีความแข็งแกร่ง ซึ่งความเข้าใจนั้นสามารถแสดงออกด้วยภาษา และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทางสังคม ผู้เรียนจึงสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นซึ่งกันและกันด้วยการระดมความเข้าใจที่คิดอย่างใคร่ครวญและผ่านการวิพากษ์วิจารณ์แล้วนำมารวมกันเป็นกลุ่มก้อน ทำให้ความรู้เจริญงอกงามขึ้นเรื่อยๆ

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีความรู้เพื่อส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี

นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่เรียนเรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนลำปางกัลยาณี หมายถึง ผู้ศึกษา สถานศึกษาที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 3 ถึง ช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 35 ลำปาง-ลำพูน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาได้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีความรู้เพื่อพัฒนาการสร้างองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ
2. ผลการศึกษาได้ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี